

عنوان مقاله:

بررسی اندیشه توحید افعالی و سیر تطور آن در میان دانشمندان شیعه امامیه

محل انتشار:

دوفصلنامه پژوهشنامه امامیه، دوره 8، شماره 15 (سال: 1401)

تعداد صفحات اصل مقاله: 29

نویسنده:

حمید مدرس - دانش آموخته دکتری علوم قرآن و حدیث، دانشگاه تهران، تهران، ایران؛ پژوهشگر دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی، تهران، ایران.

خلاصه مقاله:

اندیشه توحید افعالی در میان دانشمندان شیعه یکسان نبوده است. علمای شیعه در قرون میانی در مسئله خلق افعال انسان، که مهم ترین رکن توحید افعالی به شمار می رود، با معتزله همفکر بودند و هر دو گروه، افعال انسان را از حیطة خالقیت الهی جدا می دانستند. از این حیث در مقابل اشاعره قرار داشتند، زیرا آنها افعال انسان را مخلوق مستقیم خدا به شمار می آوردند. این اندیشه در شیعه تا دوره متاخران ادامه داشت، تا اینکه دیدگاه های فلسفی و عرفانی صدرالدین شیرازی رواج چشمگیری در عالم تشیع یافت و بسیاری از اندیشه های کلامی شیعه، رنگ فلسفی و عرفانی به خود گرفت. توحید افعالی نیز یکی از این اندیشه ها بود که در شیعه امامیه کاملاً دگرگون شد و نفی خلق افعال انسان جای خود را به مخلوقیت افعال انسان داد. از این رو اندیشه توحید افعالی به گونه ای که در میان معاصران رواج دارد نزد متقدمان و متاخران شیعه امامیه پذیرفته نبوده است.

کلمات کلیدی:

توحید افعالی، خلق افعال، شیعه امامیه، معتزله، اشاعره، عرفا

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1498119>

